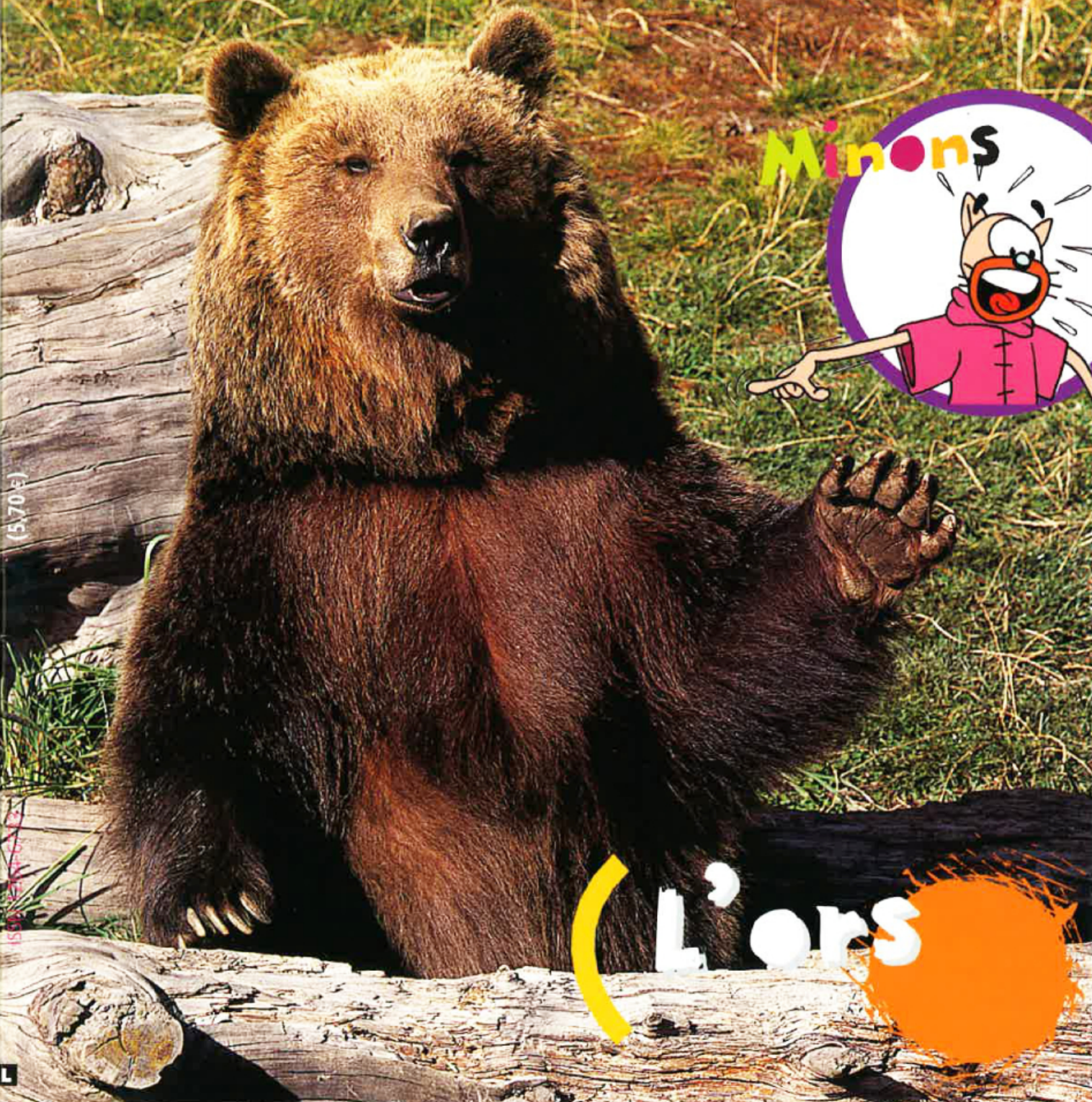

mainatges d'òc
PLUMALHON

Nº 93

Febrièr de 2005

mainatges d'òc **PLUMALHON**

(5,70€)

L'ors

L'ors dels Pirenèus

De tot temps, i a agut d'orses pels Pirenèus. Los primièrs estatjants de la region lo caçavan. N'an pintrats sus las parets de las baumas.

Fa sèt cents ans, lo comte de Foish e senhor de Bearn, Gaston Febus caçava l'ors dins la plana. Avia explicat dins un libre cossí se caçava aquela feràmia.

La caça a mancat far desaparèisser l'ors. Lo tuavan per la pèl e per aparar los tropèls. En 1930, demorava un centenat d'orses e pas mai. En 1970, n'i avia pas que 30. Ara, l'ors es protegit mas ne demòra pas gaires. Es per aquò qu'an decidit de ne far venir d'Eslovenia.

Los orses corron pas per la montanha tot l'an. Del mes de decembre al mes d'abril, dòrmon dins lor tuta. Se ditz qu'ivèrnan. Es a aquela epòca que las femèlas fan los pichons. Quand naisson, los orsons fan de 350 a 500 g. Se tenon al caud amb la maire e tetan fins a la prima.

Quand los orses sòrton de la tuta, cèrcan de qué s'avidar. Son magres. Es lo periòde de l'acoblament tanben. L'estiu, los orses se son repelhats e an tornat ganhar de pes. An manjat de frucha, d'avajons, de rats, de musaranhas, de pichòts mammifèrs e tot còp qualque feda.

Sus la rusca d'aquel arbre, se vei las arpadas d'un ors qu'es passat a pr'aquí. Las arpas de l'ors son de las bonas. Se'n servís per cavar lo sòl quand cèrca per manjar. Son tanben d'armas de defensa e d'ataca.

Las maires corron la montanha amb los orsons. Lor ensenhan a cercar lo manjar. Al cap d'un an pesan de 15 a 20 kg. Un mascle adulte pòt arribar a 300 kg e una femèla a 120 kg.

Ara, demòra pas qu'un dotzenat d'orses pels Pirenèus. Sièis son pirenencs. Los autres, los an faches venir d'Eslovenia.

Dins los Pirenèus, l'ors es en grand perilh. Es pas segur que n'i aja encara dins quinze ans. Darrièrament, après la mòrt d'una orsa tuada per un caçaire, an decidit de tornar poblar amb d'orses d'Eslovenia.

Fotografias
de Fred Lavail

Far venir d'orses aital agrada pas a tot lo monde. Los pastres se demandan se lors tropèls patiràn pas de las atacas d'orses en cerca de mangisca. Quand un ors manja una feda, los pastres son indemnizats. D'unes pensan qu'es pas una solucion. Lo debat sus l'ors es pas acabat.

Quand cerca pas per manjar,
l'ors se pausa.